

POSLOVNA KLIMA

Največji tveganji v naslednjih 18 mesecih

Poleg dveh večjih tveganj - recesije zaradi energetske krize ter višje inflacije od pričakovane, so na vidiku tveganja šibke rasti Kitajske zaradi politike ničelne tolerance do okužb s covidom-19, prehranska negotovost ter dolžniška kriza.

Darja Močnik, Analitika GZS

Upočasnjena gospodarska rast, naraščajoča inflacija, strožja denarna politika in povečana geopolitična tveganja so realnosti aktualnega časa. Tveganja za gospodarske napovedi oz. rast, nižjo od dolgoročne, so se od marca 2022 bistveno povečala. Gospodarske razmere ostajajo negotove, kar vpliva na investicije podjetij. Zaostritev evropske energetske krize bo imela negativne posledice tudi zunaj Evrope, saj bo dvignila svetovne cene energentov in prispevala k inflaciji, ki je že na najvišji ravni v več desetletjih. Svetovno gospodarstvo bo z upočasnjeno dinamiko še naprej raslo do konca leta 2022, pri čemer se bodo države leta 2023 verjetno soočile z zelo nizko rastjo, marsikatere tudi z recesijo.

Tveganje 1: Recesija v 2023 ob stopnjevanju agresije Rusije

Zaradi uvedenih sankcij Evrope proti Rusiji obstaja strah, da bo Rusija dolgoročno popolnoma ukinila dobavo energije evropskim kupcem, predvsem zemeljskega plina. Zmanjševanje pritoka plina že vpliva na skokovito rast cen plina, ki spodbujajo inflacijo prek rasti cen električne energije in tako naprej. Potrošniki začenjajo omejevati nenujno potrošnjo, bazična industrija zmanjšuje proizvodnjo, kar bi posledično gospodarstvo lahko

potisnilo v recesijo. Tveganje recesije leta 2022 se je povečalo, saj se ruska agresija nad Ukrajino še kar nadaljuje. IMF je za leto napovedal svetu nižjo rast od predhodne napovedi, in sicer 3,2 % v 2022 in 2,9 % v 2023. V študiji »Natural Gas in Europe: The Potential Impact of Disruptions to Supply« (»Zemeljski plin v Evropi: Potencialni učinek motenj v dobavi«, op.p.) je IMF 19. julija izračunal potencialne učinke popolne in takojšnje zaustavitve dobave ruskega plina na gospodarstva v evroobmočju. Ključni rezultati študije kažejo, da bi EU-27 v naslednjih 12 mesecih izgubila 1,8 odstotne točke (o. t.) rasti BDP v primerjavi z osnovnim scenarijem. Najbolj prizadete države bi izgubile od 2 do več kot 4 o. t. (Madžarska, Češka in Italija bi beležile med 4,2 in 3,7 o. t. nižji BDP; Slovenija, Nemčija, Avstrija in povprečje evroobmočja med 2 in 1,8 o. t., Poljska in Nizozemska 1,4 o. t.).

Bistvena motnja v oskrbi z energijo v EU ob vstopu v zimo 2022/23 bi sprožila recesijo, pri čemer bi bila oskrba z energijo verjetno racionalizirana, industrijska proizvodnja pa bi se po tem scenariju močno zmanjšala. Negativni učinki preliivanja prek manjšega evropskega povpraševanja in šibkejšega zaupanja bi bili globalno negativni, čeprav bi bili relativno manjši za ZDA (sorazmerno zaprto gospodarstvo).

Tveganje 2: Inflacija se znižuje manj od pričakovanj

Cene energije in hrane še naprej zvišujejo inflacijo v Evropi, do katere bi prišlo zaradi nadaljnega zvišanja svetovnih cen nafte in zlasti evropskih cen plina, saj se je povečala zaskrbljenost glede varnosti oskrbe s plinom. Inflacija je v območju evra dosegla rekordno raven, avgusta se je povzpela na 9,1 %. Cene energije so se v evroobmočju medletno zvišale za dobrih 38 %, cene hrane pa za dobrih 10 %. V baltskih državah je inflacija preseгла 20 %. Med največjimi gospodarstvi evroobmočja je imela najnižjo inflacijo Francija s 6,5 %, medtem ko so se cene v Italiji in Nemčiji zvišale za okoli 9 %. ECB je bila počasnejša pri zaostrovanju politike kot druge večje centralne banke in je julija letos obrestne mere zvišala za 50 bazičnih točk. ECB bi lahko še naprej močno zvišala obrestne mere, da bi preprečila nadaljnje pospeševanje inflacije, kar lahko vodi v manj ugodne pogoje financiranja. Obstaja namreč tveganje, da bo inflacija vztrajnejša od pričakovanega. Inflacija se na splošno odziva na politiko centralne banke z zamikom. Vztrajna inflacija z višjo brezposelnostjo in bistveno nižjo rastjo je možna, čeprav je to trenutno manj verjeten scenarij. ■

10 ključnih podatkov za Slovenijo

1. Gospodarska rast (BDP): +0,9 % (IV-VI 22/ I-III 22)

Slovenski BDP je bil v 2. četrtletju realno višji za 0,9 % glede na predhodno četrtletje (sezoni in koledarju prilagojen podatek), kar je bilo več od rasti v 1. četrtletju (+0,7 %). Vseeno je bila rast nekoliko višja kot v EU-27 in območju evra (+0,6 %). Ob tem se je skrčila potrošnja države (-1,6 %) in gospodinjstev (-1,2 %), okrepile pa so se bruto investicije (+4,9 %), vendar predvsem zaradi prispevka zalog (investicije v osnovna sredstva so upadle za 1,2 %). Izvoz blaga in storitev se je realno povečal za 2 % (rast izvoza storitev zaradi turizma in transporta) in je porasel manj kot uvoz (+0,4 %).

2. Industrijska proizvodnja: +2,9 % (I-VI 22/I-VI 21)

Rast proizvodnje v industriji se je v zadnjih mesecih pričela zmanjševati. Kljub vsemu je bila industrijska proizvodnja v predelovalnih dejavnostih v prvem polletju 2022 medletno višja za 4,7 %, v rudarstvu za 15,6 %, v oskrbi z električno energijo pa nižja za 17,8 % predvsem zaradi nižje proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah. Vrednosti zalog v predelovalnih dejavnostih so bile v prvem polletju medletno visoke (+21,8 %). Zaupanje v predelovalnih dejavnostih je bilo avgusta letos nižje za 12 o.t. v primerjavi s avgustom lani. Cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih so bile v prvem polletju letos za 18,6 % višje glede na enako obdobje 2021.

3. Blagovni izvoz: +32,1 % (I-VI 22/I-VI 21)

Vrednost izvoza blaga je bila v prvi polovici leta skoraj za tretjino višja od vrednosti v enakem obdobju prejšnjega leta (znašala je 25,5 milijarde EUR), vrednost uvoza pa se je zvišala skoraj za polovico (na 27,7 milijarde EUR). Primanjkljaj v blagovni menjavi s tujino je v tem obdobju znašal 2,2 milijarde EUR, pokritost uvoza z izvozom je bila 92,0-odstotna. Visoke vrednosti so v znamenju splošne rasti cen blaga in pretovora trgovskega blaga – farmacevtskih izdelkov, ki v Sloveniji niso bili izdelani ter večjega pretovora energentov.

4. Prihodek v tržnih storitvenih dejavnostih: +22,1 % (I-VI 22/I-VI 21)

Prihodek od prodaje tržnih storitev (SKD H-N) je bil v prvem polletju medletno nominalno višji za dobro petino. Junjska medletna rast prihodkov v storitvenih dejavnostih (20 %) je nekoliko znižala polletno rast, kar je bilo predvsem posledica pričakovanega umiranja rasti v gostinstvu (+66 % v juniju, +136 % ob polletju). V IKT dejavnosti so se prihodki v prvem polletju medletno okrepili za 10 % (nominalno), predvsem zaradi rasti v dejavnostih v zvezi s filmi, video- in zvočnimi zapisi. Rast se je upočasnila tudi v poslovanju z nepremičninami (+20 %) ter v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (+15 %), predvsem zaradi junjske nižje rasti v oglaševanju in raziskovanju trga (+8 %). V drugih raznovrstnih dejavnostih se je prihodek okrepil (+22 %), predvsem zaradi večje rasti prihodkov v dejavnosti dajanja v najem in zakup.

5. Prihodek v trgovini na drobno (brez motornih goriv): +5,4 % (I-VI 22/I-VI 21)

V prvem polletju so bili realni prihodki v trgovini višji za dobro četrtno, od tega najbolj zaradi visoke rasti v trgovini z motornimi gorivi (+79 %), kar odraža relativno nizko regulirano ceno v navedenem obdobju leta. V trgovini z neživili so bili prihodki višji za dobro desetino (11 %), nižji pa so bili v trgovini z živili (za 1,3 %). V trgovini z motornimi vozili in popravili so bili realni prihodki nižji za 8 %, predvsem zaradi večanja zamud pri dobavah novih vozil. Kazalnik zaupanja v trgovini na drobno se je avgusta, na letni ravni, zvišal za 2 o.t. in je bil višji od dolgoletnega povprečja (za 10 o.t.).

6. Prenočitve turistov: +118,7 % (I-VII 22/I-VII 21)

Julija 2022 je bilo zabeleženih za 4,9 % več prenočitev kot julija 2019 – pred epidemijo covid-19. Delež prenočitev tujih turistov se je julija bistveno izboljšal, na 74,9 %, in se približuje deležu iz julija 2019 (78,4 %), delež domačih turistov pa se zmanjšuje zaradi učinka izteka turističnih vavčerjev. V prvih sedmih mesecih 2022 je bilo prenočitev za 119 % več kot v enakem obdobju 2021 (8,7 mio), od tega domačih za 50 % več (3,5 mio) in tujih za 220 % več (5,2 mio).

7. Vrednost gradbenih del: +23,2 % (I-VI 22/I-VI 21)

Nominalna rast gradbenih del je v prvem polletju znašala 46 % (23 % realno), od tega pri gradnji stavb 88 % (realno 56 %), pri gradnji inženjerskih objektov (inštalacijskih del, zaključnih gradbenih del) 34 % (12 % realno), medtem ko je vrednost pri specializiranih gradbenih delih upadla za 5 % (20 % realno). Vrednost kazalnika zaupanja je bila avgusta za 3 o. t. nižja kot avgusta 2021, od dolgoletnega povprečja pa višja za 26 o. t.. Junija je bilo v gradbeništvu medletno precej več delovno aktivnih oseb (+7,6 %).

8. Cene življenjskih potrebščin: +8,2 % (I-VIII 22/ I-VIII 21)

Cen življenjskih potrebščin so se julija na mesečni ravni začele umirjati (1-odstotna rast), avgusta pa so ostale na ravni predhodnega meseca. Na medletni ravni se je avgusta inflacija okrepila na 11 %, v prvih osmih mesecih pa je medletno znašala 8,2 %. Najbolj so se v osmih mesecih 2022 zvišale cene življenjskih potrebščin v kategoriji prevoza (za 15,6 %) zaradi višjih cen naftnih derivatov. Okrepile so se cene v kategorijah stanovanje, voda, električna energija, plin (za 14,5 %), stanovanjska in gospodinjska oprema, tekoče vzdrževanje (za 10 %), hrana in brezalkoholne pijače (za 9,7 %), kakor tudi v kategoriji restavracij in hrane (za 6,8 %). Blago se je podražilo za 10,1 %, storitve pa za 4,5 %.

9. Število delovno aktivnih: +2,8 % (I-VI 22/I-VI 21)

Število delovno aktivnih oseb v Sloveniji se je junija peti mesec zapored povečalo, in sicer za 0,2 %, na nekaj več kot 922.300 (+2.220). To je nova najvišja vrednost števila delovno aktivnih oseb, odkar statistični urad spremlja registrske podatke o delovno aktivnem prebivalstvu. V prvem polletju se je povečalo število delovno aktivnih oseb za dobrih 24.500 oseb v primerjavi z enakim obdobjem 2021. Najbolj se je povečalo število delovno aktivnih v predelovalnih dejavnostih (+5.700 oseb), v gradbeništvu (+5.180 oseb), v gostinstvu (+4.480 oseb), zdravstvu in socialnem varstvu (+2.280 oseb). Ob velikem povpraševanju po delovni sili je brezposelnost na zelo nizki ravni (julija letos 54.341 brezposelnih; medletno za 23,1 % manj).

10. Povprečna bruto plača: -0,2 % (I-VI 22/I-VI 21)

Junjska rast povprečne bruto plače (izplačana v juliju 2022) v Sloveniji je znašala 2,8 %, kar je znižalo padec povprečne bruto plače v prvem polletju na 0,2 %. To je bilo posledica odsotnosti izrednih izplačil v javnem sektorju, povezanih z epidemijo. Povprečna mesečna bruto plača se je v prvem polletju v zasebnem sektorju nominalno zvišala za 5,7 % (oz. realno znižala za 1,5 %), medtem ko se je v javnem sektorju nominalno znižala za 8,6 % (oz. realno za 14,8 %) v primerjavi z enakim obdobjem leta 2021. Med dejavnostmi se je v prvem polletju letos nominalna povprečna rast najbolj povečala v gostinstvu (+12,1 %), kmetijstvu in gozdarstvu (+8,5 %), prometu in skladiščenju (+7,8 %), drugih raznovrstnih predelovalnih dejavnostih (+7 %) in gradbeništvu (+6,9 %).